

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата технічних наук, доцента
кафедри архітектури та будівництва
Габреля Михайла Миколайовича

на дисертаційну роботу **Гребенюка Івана Васильовича**
**«Архітектурно-візуальна інтеграція скульптурної пластики у формуванні
ідентичності міського простору»**, представленої на здобуття наукового ступеня
доктора філософії у галузі знань 19 – Архітектура та будівництво,
спеціальності 191 – Архітектура та містобудування

1. Актуальність теми дисертації зумовлена необхідністю переосмислення місця скульптури в сучасному урбаністичному дискурсі, особливо в контексті українських міст, які перебувають у стані культурної й просторової реконфігурації. Аналіз практик взаємодії скульптурної пластики з міським середовищем на прикладі Івано-Франківська — міста, де традиції модерної пластики поєднуються з сучасними експериментальними формами мистецтва в публічному просторі, є особливо важливим.

Попри зростання кількості прикладних скульптурних інтервенцій, залишається недостатньо розробленим методологічний інструментарій інтеграції скульптури в міське середовище з урахуванням її функціональної, композиційної, ідентифікаційної та технологічної ролі. Водночас відсутність комплексного підходу до аналізу функціонування скульптур у різних просторових контекстах — історичних, сакральних, ландшафтних, транзитних — обмежує ефективність містопланувальних рішень, а також урбаністичних інтервенцій мистецького характеру.

Таким чином, дослідження принципів і методів формування міського середовища з урахуванням вимог скульптурної пластики є науково актуальним та практично необхідним, скероване на формування нового підходу до проектування та розуміння публічного простору — як багатофункціональної, відкритої, естетично й соціально орієнтованої платформи.

Актуальність теми належно обґрунтована у вступі дисертаційної роботи.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, темами

Дисертаційна робота Гребенюка І.В. виконана на кафедрі архітектури та будівництва Закладу вищої освіти «Університет Короля Данила».

Тема дослідження відповідає науковому напрямку кафедри — «Архітектурно-візуальна інтеграція скульптурної пластики у формуванні ідентичності міського простору». Дисертаційне дослідження також перетинається з напрямом наукових

досліджень «Моделювання розвитку урбанізованих систем і територій» Науково-дослідного інституту імені Академіка І.М. Луцького.

3. Наукова новизна результатів дослідження

У дисертаційному дослідженні автором здійснено комплексне осмислення інтеграції скульптурної пластики в міський простір з позицій сучасної урбаністики, архітектурної теорії, мистецтвознавства та соціокультурного аналізу. Наукова новизна роботи полягає в низці положень, які не мали належного висвітлення в попередніх дослідженнях і репрезентують оригінальний внесок у міждисциплінарну сферу публічного мистецтва, архітектури та урбаністичного дизайну.

Обґрунтовані положення становлять теоретичний внесок у розвиток архітектурної науки, зокрема у сферу архітектурної композиції, містобудівного середовища, теорії публічного простору та інтеграції мистецтва в урбаністичні процеси.

4. Оцінка змісту дисертації сформована на підставі ознайомлення з повним текстом дисертаційного дослідження «Архітектурно-візуальна інтеграція скульптурної пластики у формуванні ідентичності міського простору» Гребенюка І.В., представленого на здобуття автором наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 19 – Архітектура та будівництво, спеціальності 191 – Архітектура та містобудування.

Структура роботи чітка, мова – державна. Наукова праця складається з анотації, вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Поданий автором глосарій забезпечує чітке розуміння проблематики та дозволяє уникнути двозначностей та підвищує наукову точність.

Відповідно до усталених вимог **вступ** дисертаційної роботи містить декілька важливих структурних елементів: охарактеризовано методологічну основу дослідження, розкрито теоретичне й практичне значення отриманих результатів, відображено форми апробації результатів дослідження, кількість публікацій та визначено структуру.

Перший розділ «Джерела та передумови інтеграції скульптурної пластики в міському просторі» присвячений аналізу теоретичних засад інтеграції скульптурної пластики в міський простір і виконує функцію ґрунтового концептуального підґрунтя дослідження. Автор демонструє глибоке розуміння міждисциплінарної природи теми, що охоплює архітектуру, культурологію, урбаністику, філософію, соціологію та мистецтвознавство. У розділі простежується чітке структурування матеріалу, послідовна логіка викладу, наявність авторської позиції та високий рівень академічної обізнаності.

Особливої уваги заслуговує розкриття категоріального апарату дослідження – терміни «скульптурна пластика», «міський простір», «ідентичність», «контекстуальність», «публічний простір» визначено з урахуванням сучасних

наукових інтерпретацій. Автор вдало поєднує історичний, філософський та семіотичний підходи, що дозволяє комплексно охопити проблематику. Позитивно оцінюється також аналіз сучасних наукових дискусій у контексті політики пам'яті, деколонізації й естетичного брендування міста, що актуалізує тему дослідження у сучасному науковому дискурсі.

У *другому розділі* «Скульптура як елемент формування ідентичності міського простору» послідовно розкрито, що скульптура в сучасному місті є не лише художнім об'єктом, а й засобом кодування і трансляції ідентичності — як індивідуальної, так і колективної. Автор пропонує багаторівневе бачення ідентичності: як історико-культурного спадку, як наративу, що структурується у просторі, і як комунікативної взаємодії між громадою й середовищем. Такий підхід є інноваційним для українського архітектурного та містобудівного дискурсу, адже вводить ширший гуманітарний контекст.

У *третьому розділі* «Аналіз формування і «функціонування» скульптури в містах України (на прикладі м. Івано-Франківська)» здійснено комплексне дослідження феномену скульптурної пластики в просторі сучасного українського міста на прикладі Івано-Франківська. Розділ складається з трьох підрозділів, кожен із яких акцентує на окремому аспекті теми: композиційно-просторових особливостях (3.1), категорії ідентичності (3.2), пластичних новацій (3.3). Така структура є методологічно виправданою, оскільки дозволяє розглянути досліджуваний об'єкт у міждисциплінарному контексті — архітектурному, містобудівному, соціокультурному й естетичному.

У *четвертому розділі* «Принципи, методи та інструментарій формування міського середовища на вимоги скульптурної пластики» здійснено узагальнення сучасного теоретичного й практичного досвіду в сфері публічної скульптури, розроблено структуровану модель з чотирьох груп принципів: розміщення, формоутворення, функціональної й технологічної організації. Окреслено п'ять ключових принципів розташування скульптур у міському середовищі (домінування, інтегрування, симбіоз, деструкція, номадизм), що обґрунтовано й деталізовано на основі історичних, мистецтвознавчих та урбаністичних джерел. Така типологія особливо цінна, адже вона не лише систематизує сучасні тенденції, а й дозволяє інтегрувати скульптуру в міський простір з урахуванням вимог сталості, інклюзії та ідентичності.

Автор переконливо демонструє прикладне застосування розробленої моделі, зокрема шляхом аналізу реалізованих проєктів, що дозволяє обґрунтувати дієвість теоретичних підходів у проєктній практиці. Позитивно також слід оцінити розробку двох алгоритмів використання моделі — теоретичного й практичного, що дозволяє адаптувати її як для наукового аналізу, так і реального проєктування в межах дизайну міського середовища.

Висновки до кожного з розділів є обґрунтованими та впливають з викладу. Загальні висновки дисертаційного дослідження є аргументованими, переконливими й логічними, і не викликають принципових застережень.

Структура дисертації побудована чітко й лаконічно, відповідає сформульованій меті та розкриває визначені завдання дослідження.

5. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Отримані результати та висновки наукового дослідження є обґрунтованими та підтверджуються результатами проведених досліджень. Структура дисертації корелюється зі сформульованою метою та завданнями, об'єкт і предмет дослідження визначено науково правильно. Рівень викладу матеріалу репрезентує рівень фахової підготовки здобувача, підтверджує уміння працювати з візуальним матеріалом, інтерпретувати його у складному культурному й соціальному контексті, виявляючи актуальність теми для сучасної гуманітаристики.

Представлене до розгляду дослідження характеризується логічністю викладу матеріалу, комплексністю та структурованістю, усі підрозділи взаємопов'язані між собою. Автор опрацював чималу джерельну базу (183 найменувань). Думки, підходи, концепти авторів, які згадуються в цій дисертації мають відповідні посилання.

Висновки до розділів і загальні висновки роботи аргументовані й засвідчують науковий рівень компетенції та професійної кваліфікації дисертанта. Наукові положення і рекомендації дисертаційної роботи Гребенюка І.В. обґрунтовані коректним використанням методологічного комплексу, закріплені успішною апробацією та ефективним впровадженням результатів дослідження, що підтверджується практичними результатами.

Основні положення дисертації були обговорені та отримали позитивну оцінку під час науково-практичних конференцій, наукових семінарів кафедри архітектури та будівництва Закладу вищої освіти «Університет Короля Данила», робочих зустрічей та інших заходів за тематикою дослідження.

Запропоновані автором положення мають вагоме наукове й практичне значення та можуть бути використані в проєктній діяльності, візуальних стратегіях міста, освітніх програмах архітектурно-художнього профілю, а також у сфері культурної політики на місцевому рівні.

6. Оформлення дисертації, дотримання вимог академічної доброчесності та повнота викладу наукових положень і результатів в опублікованих роботах

Загальний обсяг дисертації складає 180 сторінок, з яких 139 сторінок основного тексту, 13 сторінок додатків з ілюстраціями, 18 сторінок посилань на літературу (183 найменування). Дисертаційна робота має чітку структуру, в дослідженні не виявлено текстових запозичень і використання наукових результатів інших дослідників без посилань на відповідні джерела. Бібліографічний опис джерел відповідає вимогам.

Дисертаційна робота та її розділи характеризуються єдністю змісту й форми.

Анотація за структурою та змістом відповідає змісту рукопису дисертаційної роботи та не містить положень, які у ній відсутні. Роботу написано з використанням відповідного до теми термінологічного апарату, долучено термінологічний словник. Ілюстративний матеріал інформативний, підібраний вичерпно й якісно.

Основні положення дисертації викладено в опублікованих працях, вимоги до кількості й якості яких виконано.

7. Зауваження до дисертації та дискусійні питання

Загалом робота Гребенюка І.В. на тему «Архітектурно-візуальна інтеграція скульптурної пластики у формуванні ідентичності міського простору» заслуговує на позитивну оцінку. Водночас доцільними видаються окремі зауваження та рекомендації, які можуть слугувати підґрунтям для наукової дискусії під час процедури публічного захисту. На мою думку, заслуговують на додаткове пояснення й обґрунтування такі аспекти:

1. Було б корисно глибше розкрити соціо-психологічні механізми впливу скульптури на відображення архітектури в уявленнях мешканців про місто, які процеси активізує та трансформус її присутність – символічні, емоційні, наративні.

2. У тексті «ідентичність» використовується у різних значеннях – локальна, міська, національна, а також культурна, що може ускладнювати розуміння основної аргументації. Доцільно було чіткіше розмежувати поняття ієрархічні та змістові, зосередитись на ролі культурно-духовних та емоційних впливів скульптури на формування атрактивності ландшафту міста.

3. У тексті використовуються важливі, проте не до кінця уніфіковані терміни (наприклад, номадизм, деструкція середовища, акупунктура простору, реляційність). Вони є важливими в концептуальному плані, але потребують додаткових пояснень та чіткіших визначень у межах авторської моделі для уникнення неоднозначного трактування.

Висловлені зауваження і побажання не знижують рівень наукового дослідження, мають рекомендаційний характер і можуть бути враховані в подальшій роботі. Маю всі підстави позитивно оцінити дисертацію Гребенюка І.В. «Архітектурно-візуальна інтеграція скульптурної пластики у формуванні ідентичності міського простору» як самостійну наукову працю, в якій отримано нові наукові результати. Рецензована дисертація містить раніше не захищені наукові положення, що були отримані особисто автором. Нові науково обґрунтовані результати у сфері архітектурної та містобудівної науки розв'язують важливу науково-прикладну проблему. Дисертація має відповідну наукову цінність, містить пропозиції, що сприятимуть подальшому розвитку архітектурної теорії і практики.

Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях

Основні результати дисертації представлено у чотирьох наукових публікаціях, з-поміж яких: 1 – у науковому періодичному виданні держави країн Європейського

Союзу (Республіки Польща), 3 статті – у фахових виданнях України. Результати висвітлено в матеріалах та тезах 1 всеукраїнської та 1 міжнародної конференцій. Наукові результати дослідження доповідалися на 2 науково-практичних міжнародних та всеукраїнських конференціях і семінарах. Публікації висвітлюють результати дослідження, а їх загальний зміст відповідає вимогам.

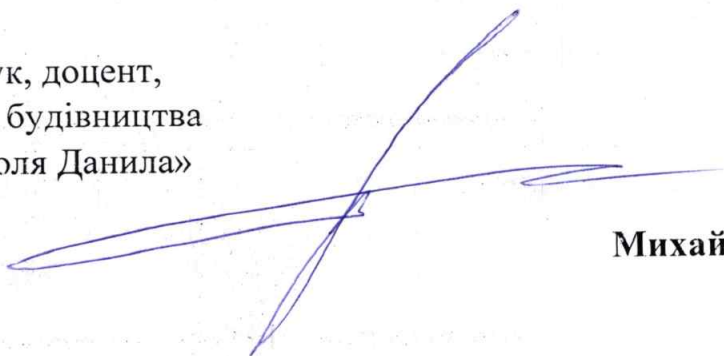
Загальні висновки щодо дисертаційної роботи та її відповідності вимогам до кваліфікаційних робіт.

Текст дисертації, супутній графічний матеріал, публікації автора створюють позитивне враження. За актуальністю завдань, обсягом і ретельністю проведених досліджень, практичною цінністю отриманих результатів можна вважати, що кваліфікаційна наукова праця Гребенюка І.В. «Архітектурно-візуальна інтеграція скульптурної пластики у формуванні ідентичності міського простору» є оригінальним завершеним дослідженням, містить наукову новизну та має теоретичне й практичне значення.

Дисертація відповідає вимогам, які сформовані до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії та встановлені наказом МОН України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та КМ України від 12 січня 2022 року № 44 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження доктора філософії (із змінами внесеними згідно з постановою КМ №341 від 21.03.2022 р. ,№502 від 19.05.2023р.), а її автор – Гребенюк Іван Васильович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 191 Архітектура та містобудування галузі знань 19 – Архітектура та будівництво.

РЕЦЕНЗЕНТ:

кандидат технічних наук, доцент,
кафедра архітектури та будівництва
ЗВО «Університет Короля Данила»

Михайло ГАБРЕЛЬ